

Húsalánsgrunnurin eingin nýggj kraft

Uppskot „sjálfstýrislandstýris“ eins er einki uttan ein hvorsvón. Tað týður ongan nýggjan pening, men skerjir sparikassanna og bankanna pening við fyrri mesta partin at taka lánipeningin frá teimum. Hann er móti danskum kredittfelagslánnum sigur Erlendur Paturssonur, tí tað eftir hansara áskoðan ein national uppgáva hjá føroyingum sjálvum at klára íleggjina og byggingina av okkara seithúsum.

Ikki eitt orð í uppskotinum og málinum sjálvum um viðgerð av øðrum spurningum, sum eru so nógv týðandi og avgerandi fyri húsbýggingina. Ikki eitt orð um:

hín reðuliga grundprisin,
hitt reðuliga dyra byggingilífarið,
um rentulesta og
loisgustudning, sum menn

hava í flestu øðrum londum!

Undir fyrstu viðgerð av húsalánsgrunnspurninginum flutti formaðurin fyrri javnaðarflokkinum hesa røðu (í styttrum líki):

Okkara finansieringsmøguleikar her á landi eru:

Sparikassarnir,
bankarnir,
realkreditstovnurin, mest danskur peningur,
egnsstivklingsskipanin, danskur peningur,
erhvervs-lánfonden, danskur peningur,
atstoður at læna til kommunur frá kommunanna kredittfelag í Danmark o. a.

Tey stóru státslánini til serligar uppgávur sum sjúkrahúsbygging, 60 milljónarrunnurin,

Peningurin, vit hava her á landi, er ov lítill og røkkur ikki til at lúka

ter uppgávur, sum megu loysast. Málið at veita pening til vega til húsalánsgrunn er í sjálvum sær gott.

Men tað, sum í hesum sambandi sum í øðrum stórmálum, har ið ov lítill peningur er til taks her á landi reður um, er at fáa nýggjan pening uttanfrá.

Fyrsti veikleiki og størsti við hesum landstýrisins uppskoti til húsalánsgrunn er so stutt, at hóast peningatøki her á landi verður lagdur dýrdurin á, at peningurin í grunnin skal koma higan, her á landi, og ikki aðrastaðni frá. Hann skal takast úr landskassanum við einari milljón. Hóast landskassin ikki, eftir tí sum eingin minni ein fliggjarmálaráðharrin sjálvur Erlendur Paturssonur, hevur rætt at tryggja fiskiminnum 1 milljón um árið fyrri at fáa eina minstuløn

uppá 1200 kr. Og tá ið 1 milljón ongan veg røkkur, skal grunnurin læna pening frá fólki, sum hevur spart pening, ið tað annars hevur sett í banka ella sparikassa. Við hesari tilfælaðu peningagongd til húsalánsgrunnin verða sparikassarnir og bankarnir at slanda tilsvandandi veikari, sum húsalánsgrunnurin veksur. Herafturat kemur, at hvørt oyra, sum fer í húsalánsgrunnin heldur enn í sparikassarnar, verður at virka dýrkandi um húsa láni, tí eingin lænir so billiga sum sparikassarnir. At minka um tilgongdina av peningi til sparikassarnar verður kanski at bera við sær, at teir verða noyðdir at minka um lánipeningin til hvønn einstaka lániar. Hendir hetta, verður tað meint fyrri láttakarnar.

Undir seinasta landstýri varð rudda ráð fyrri danskum kredittfelag at koma at virka í Føroyum saman við bankum og sparikassum.

Kredittfelagið hevði óavmarkað

tal av milljónum til Føroyar undir somu lánikorum og treytum sum í Danmark.

Og her var talan um pening uttanfrá at leggja áfrat til okkara eigna pening.

I málinum frá landstýrinum sæst, at landstýrið hevur givið upp at fáa kredittfelagspening til Føroyar.

Hvi?

Eitt svarið er frá Erlendi Paturssyni og sigur, at tað er tí, at sitandi landstýrið heldur tað verða skomm ikki at loysa húsalánsgrunnin við bara peningi frá føroyingum sjálvum. Høvdur nakar høyrir slíkt tveit sum at húsalánsgrunnin eru vorðin national?

Eg visti, at dráttur var millum kredittfelagið og sparikassarnar um hvør ið skuldi hava 1. veðhaldsrætt.

Spurningurin var ikki loystur, men við at loysast, tá ið seinasta landstýrið fór frá.

Tað er ikki at ívast í, at sat seinasta landstýrið enn, so vildi ójavnin millum sparikassarnar og kredittfelagið verið loystur.

Tað árisikómentid, sum part

arnir ikki tá vóru komir til settis

um at bera á ein ávisan máta,

kundi landstýrið heldur áttikið sær

(Framhald á 3. síðu)

Kynsjúkur og smittuvandi

I útvarpinum hevur landslektin greitt frá kynsjúkum, sum hava tikkið seg fram í Føroyum — ein vand, sum má fyrirbyggjast.

Landslektin ávarir fólk móti smittuvanda av kynsjúkum — hann sigur m. a.:

— „Í hesum sambandi er verið at siga frá, at nógvur kanningar hava vist, at ein nøgd av tí konu-fólki, sum javnan er at hitta á drekkji- og dansstovum í havnabý-unum, hava onkra kynsjúku, mest sjálfvandi gonorrhoea, men ofta fleiri sjúkur í senn. Og ikki er heldur at gloyma, at til er eitt landokki, har stórir partur av ok-

kara sjófólki ferðast, og har gonorrhoea er ikki bert innlendsk sjúka, men næstan kann verða segd at vera ein rættlig fólkasjúka.“

Hugsað verður her um Grønland.

Tað er skiligt, at tað er neyðugt at nú verður tikkið reidiliga til orða um hesar sjúkur, tí 30 nýggir tilburðir av kynsjúkum í Føroyum um árið er stór tal — eitt varskó eigur tí at fara um landið.

SIGARIN, SNÚSIÐ OG TUBBAKIÐ

Eina rættvisa tollóg var herróp (rakstrátt) tjóðveldisflokksins undan seinasta vali. Tollógin er broytt, men um tú leitar við sjón eyku, finnur tú einki meira rættvisi har.

Serstakliga hjá smámanninum verður ringi at finna hina mikild umrøddu rættvisigerðina; ja, tú verður als ikki at finna hana. Her er gjørd ein umflytan av byrðunum, soleiðis at tollurinn á vísnum vor- um, ið tey áriku vanliga brúka, er nógv minni; men hesin peningurin skal vinnast aftur á øðrum økjum og verður tikin, har hitt stóra forbrúkið er at finna.

Eitt nú tær stóru, finu sigarinarnar, sum ikki er vanligur smámannakostur. Á teimum er tollurinn minni; meðan við 15 oyru uppá stykkið; meðan ballið og snúsið, ið er meira vanligur kostur hjá tí stóru fjøldini, eru komin undir eina stóra

verkarar, handlandi o. s. fr. er øll- um hugsandi fólkum so kunnugt, at óneyðugt er at greiða meira frá hesum.

Minningarorð

Sunnudagin 5. í hesum frættust tey sorgarboð, at Dánjal Johan Poulsen, ella Dánjal úr Vikarbyrgi, sum hann vanliga varð nevndur á Tvoroyri, var deyður. Ikki komu deydsoðini óvænandi, tí hann hevði hesar seinastu mánaðarnar verið illa sjúkur og fekk at enda langa og stranga sjúkrahægu, til hann nú slóknaði á Suðuroyar sjúkrahúsi, 68 ára gamal.

Dánjal kom sum føroyingur flest- ir at vera síni undgöms- og mann- dömsár á sjónum, 10 ára gamal misst hann móðir sína, og tá hann var vorðin 12 ár, hevði pápi hana- ara, Johan hjá Poulsen, hann víð- ser til skíps, og var hann at kalla burtur á hvørjum ári, til hann um 50 ára aldurin legðist á land. Bert 20 ára gamal mynstraði hann sum bestimaður við Morten á Mýruni og var nógv ár við honum; tey seinru árin var hann við ymsum øðrum skiparum, og øll árin var hann bestimaður. Sum yvrimaður kom hann at roynast sum ein góður sjómaður, nevastærkerur og ró- ligur, sum hann altíð var í allari sínari meðferð, og var altíð hín sami, eisini tá ið á stóð.

Dánjal var ein av teimum, ið tíð- luga skilti tað, at skuldi hann ar- beiddandi fjøldin fáa bettur kor, ja so var bert ein flokk at halda seg til, og javnaðarflokkurin hevur í honum mist ein av sínum gomlu, trúgvu vínnum, sum ongafóð krøvg- aði, hvar hann stóð politisk.

Dánjal var ein trúgvur kirkju- gangari, sum lætði til Harrans hús at hoyra Guðs orð, og nú er hann farin inn til ta ævigu hvílu, heim har eingin sorg og sakn er meir.

Men vit, hansara næstafólk, verða at sakna hann nógv, nú hann er farin, og tómligt verður at koma inn í heim hansara, nú hann ikki er meir í millum okkum.

Friður verið við minni hansara, Skyldmaður,

Hitt brotna lyftið

Vit skulu her orðarett endurprenta grein úr „14. septembere“ við fyra-teigadati: yvirskrift) undan seinasta vali.

Greinin stóð í blaðnum miðvikiðagin 3. oktober 1962:

»Svørð og skjöldur fiskimansins

1200 krónur minstuløn

TAÐ ER AV OVURSTÓRUM TÝDNINGI, IKKI BERT FYRRI FISKIMANNIN SJÁLVAN, MEN EISINI FYRRI FØR OYRSKAN BÚSKAP YVIRHØVUR, AT FISKIMENN IKKI VERÐA RIKNIR ÚR VINNUNI VEGNA VÁNALIG LØN ARKOR

Orð og lyfti

Upp undir val siga allir flokkar seg vera so og so góðar við fiski- manninn. Veruleikin, ið er komin til sjóndar í politiska starvi flokka- anna á tingi, sýnir tó tyðuliga og greitt, at allir flokkar uttan tjóð- veldisflokkurin hugsa meira um ræðsaran enn fiskimannin. Hetta er ein veruleiki, ið ikki ber til at káva burtur við orðum og lyftum.

Svørð og skjöldur

Fiskimaðurin ber altí samfelagið uppi við starvi sínum, hetta eru meira enn tólv orð at kasta við til tess at leiðra fyrri fiskiminnum. Hetta er ein grundleggjandi veru- leiki í vinnulivi og búskap Føroy-

sku tjóðarinnar; tað er tí av mesta týðningi fyrri tjóðina at fiskimann- inum verða tryggjað so góð kor, at menn ikki skulu kunna fáa betri løn fyrri lættari arbeiði uppi á landi.

Tjóðveldisflokkurin er svørð og skjöldur fiskimansins í stríð- num fyrri boðnum korum. Miðid má ikki setast lægri enn, at fiski mannalónirnar verða ein triðing hægri enn meðallónirnar á landi. Tjóðveldisflokkurin krævið undir seinastu tingsetu í minsta lagi 1200 krónur um mánaðin í minstuløn til fiskimannin, tað er tó greitt, at í mun til aðrar lón- ir er henda kravda minstulønin eisini ov lítill.

Lærlingalønir

Javnaðarflokkurin setur fram uppskot á tingi um at hækka min- sta markjó fyrri lærlingar innan handverk og iðnað soleiðis: 1. læru ár 15 pst., 2. árið 20 pst., 3. 25, 4. 33 1/3 og 5. lærur 50 pst. av galdandi sveinaløn.

Viðmerkingar:

Tað hevur ofta víst seg, at lær- lingar sum bæði hava havt góð og evnir og læra, hava verið noyðdir at fara úr læruni og ikki hava kunnað fullført sína læru vegna tess, at teir ikki hava havt ráð at rinda kost, innivist o. a. — og foreldur teirra ikki hava kunnað hjálpa teim peningaliga — má tað almenna gera óveg fyrri at veita lærlingum munandi stuðning sam- stundis má tað verða skipað so- leiðis fyrri, at lærlingalønir verður hækkað so mikið, at eisini fátækir unglingar skulu kunna læra bæði handverk, handlísskap o. a.

Hvønn týðning tað hevur fyrri eitt samfelag at hava dugnaligar hand-

Føroyskt-enskt sölufelag í Grimsby

I Grimsby er stovnað føroyskt- enskt partiellag „Tjaldur, ið havá skal um hendur søla av fiskflaki í Brelandi.

Tað er Føroya Fiskasøla, sum hevur stovnað hetta felag, og hava Dánjal Niclasen, Hans P. Johannesen og Leif Waagstein verið í Grimsby og stovnað felagið saman við Druey Brothers felagnum.

Aðalfundur

Felagið Vardin hevur aðal- fund mikudag 22. apríl kl. 20 á Parnassinum.

Fundarskrá sambært lógina.

Nevndin